KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Asiantuntijalausunto
5.6.2023
192/03.01.01/2023

Eduskunnan talousvaliokunnalle

U 6/2023 vp. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös)

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto kirjelmästä. Merkittävä osa EU-sääntelystä toimeenpannaan käytännössä kuntien ja niiden viranomaisten toimesta. Kuntakentän osallistuminen Suomen kannan valmisteluun on siten tärkeää ehdotusten vaikutusten ja käytännön toimivuuden arvioimiseksi.

Kuntalain 11 §:n mukaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä, periaatteellisesti tärkeitä ja laajankantoisia kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevia valtion toimenpiteitä sekä valtion- ja kuntatalouden yhteensovittamista käsitellään Kuthanekissa. Kuntaliitto toivoisi, että tulevaisuudessa myös EU-säädöshankkeita käsiteltäisiin Kuthanek-menettelyssä. Paikallishallinnolle on määritelty erityisasema lainsäädännössä, ja tämä tulisi huomioida lainsäädäntövaiheessa myös EU-kantojen muodostamisessa.

Komission säädösehdotuksen tavoite yleisellä tasolla on kannatettava. Kuntaliitto on tyytyväinen U-kirjelmässä esiin nostettuihin asioihin, mm. kuntien itsehallinnollista asemaa ja kuntien viranomaisia koskeviin huomioihin.

Suomen tulisi neuvotteluissa varmistaa, että lainsäädännössä huomioidaan asianmukaisella tavalla osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä keskeiset ympäristövaatimukset. Paikallisen hyväksyttävyyden saaminen sekä paikallisten ympäristöllisten vaikutusten huomioiminen tulee siten olla tärkeä osa valmistelutyötä. Tärkeä osa paikallista hyväksyttävyyttä on alueiden käytön yhteydessä käytävä demokraattinen prosessi, kaavoitus, jossa paikalliset asukkaat yhteensovittavat edustajiensa välityksellä eri tahojen intressejä.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Kommentit U-kirjeestä:

Vaikutusten arviointi kansallisesti

Kansallisesti vaikutuksia ei ole selvitetty. Valtioneuvoston tulisi selvittää ne.

Kohta 5.2 Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

Kuntaliitto toteaa, että luvitukselle asetetut määräajat kansallisessa sääntelyssä johtuvat EU-sääntelystä. Tällaisen määräaikasääntelyn lisääminen ei ole tarkoituksenmukaista. Tähän liittyy samantyyppistä ongelmallisuutta kuin asioiden käsittelyn kiireelliseksi säätämiseen, jota AOA Pölönen on käsitellyt ratkaisussaan helmikuisessa.

Kuntaliitto pitää määräaikojen asettamista kunnan toimivaltaan kuuluville lupamenettelyille ja prosesseille sekä niiden eri vaiheille lähtökohtaisesti viranomaistoimintaa haittaavana. Kunnat tekevät päätöksiä itsehallintonsa mahdollistamana noudattaen samalla hallintolain 23 §:n käsittelyn viivytyksettömyyden periaatetta. Kuntaliitto pitää ongelmallisena menettelyä, jossa itsehallinnollisen kunnan viranomaisen hallintoasian käsittelyyn käyttämä aika on tosiasiallisesti riippuvainen muiden viranomaisten toiminnasta. Kuntaliitto katsoo, että hallinto-oikeudellinen doktriinimme ei mahdollista käsittelyajoista sopimista viranomaisten kesken tilanteessa, jossa asetuksen tarkoittama hanke edellyttää lukuisten eri viranomaisten päätöksiä.

Kohta 7 Ehdotuksen suhde perustuslakiin ja perus- ja ihmisoikeuksiin

(**Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto)**

Kaavoitus on tärkeä osa kuntien itsehallintoa ja se on yleensä rajattu ulos EU:n toimivallasta. Kuntaliitto toteaa, että ehdotuksen suhdetta SEUT 192(2) artiklaan (yksimielisyys neuvostossa) on vielä tarpeen tarkastella Suomen kantaa valmisteltaessa. Kuntaliitto vieroksuu ajatusta, että EU-asetuksessa säädettäisiin kaavoituksesta (*land use planning, spatial planning*). Suomen tulisikin vastustaa kaavoitusta ja sen sisältöä koskevien säännösten sisällyttämistä asetusehdotukseen.

Kuntaliitto pitää hyvänä valtioneuvoston kantaa siitä, *että jatkokäsittelyssä tulee tarkastella asetusehdotuksen 8 artiklaa, jossa säädettäisiin siitä, että kansallisten viranomaisten, mukaan lukien alueellisten*

viranomaisten, tulee soveltuvin osin ottaa kaavoituksen suunnittelussa huomioon nettonollateollisuutta koskevien hankkeiden kehittäminen. Kaavoituksen suunnittelua koskeva säännös on epäselvä, minkä vuoksi ehdotuksen vaikutuksia jäsenvaltioiden kaavoitusta koskeviin asioihin on vaikeaa arvioida. Neuvottelujen edetessä on arvioitava, voidaanko ehdotetun 12 artiklan kaltainen säännös sisällyttää asetukseen, jonka oikeusperusta on SEUT 114 artikla.

(Yhdenvertaisuus)

Arvioinnissa olisi huomioitava myös kaikkien - ei vain esimerkiksi nettonollahankkeiden - luvanhakijoiden yhdenvertainen kohtelu. Asetuksessa kiireelliseksi määriteltyjen hankkeiden lupien ohella esimerkiksi kunnallisilla viranomaisilla on monenlaisia erilaisia, myös luonnollisten henkilöiden, hankkeita luvitettavana. Kun jollekin hankkeelle säädetään etusijamenettely, se käytännössä tarkoittaa sitä, että muut kuin kiireelliseksi säädetyt lupa-asiat joutuvat odottamaan viranomaisen resurssien vapautumista. Ehdotetun tyyppisellä sääntelyllä on katsottava olevan vaikutusta myös luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan.

9 Valtioneuvoston kanta

Kuntaliitto kannattaa valtioneuvoston kantaa koskien mm. kuntien itsehallintoa, kaavoitusta ja viranomaistoimintojen järjestämistä. Kuntaliitto esittää kuitenkin kannan tiukentamista koskien komission ehdotuksen artiklaa 8 (kaavoitus):

Muutosehdotus: Kaavoitusta koskeva kohta

”*Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota ehdotuksen 8 artiklan mukaisiin velvoitteisiin koskien alueiden käytön suunnittelua.* ***Kaavoitusta koskevat säännökset kuuluvat kansalliseen toimivaltaan ja ne tulee lähtökohtaisesti rajata ulos asetuksesta.*** *Asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä on tarkasteltava, miten asetusehdotuksen 8 artikla vaikuttaisi kuntien harkintavaltaan kaavoitusta koskevissa asioissa. Asiaa on arvioitava myös osana ehdotuksen oikeusperustaa sekä suhteellisuusperiaatteen toteutumista.*”

SUOMEN KUNTALIITTO

Marko Nurmikolu
Johtava lakimies